

УДК 658.589:658.152(477) “364”

Нечасва І.А.¹, Жук І.В.²

¹ канд.екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-510 НУ «Запорізька політехніка»

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інвестиції та інновації є надважливими для розвитку промислового підприємства. Вони сприяють зростанню продуктивності та ефективності; створенню нових ринків та можливостей; забезпеченню конкурентоспроможності на ринку; розвитку людського капіталу; створенню сприятливого середовища для інвестицій.

Між інвестиційною активністю та інноваційним розвитком існує як прямий так і зворотній взаємозв'язок. Прямий взаємозв'язок полягає в тому, що інвестиції, з одного боку, є необхідною умовою для інноваційного розвитку та, з іншого боку, інноваційний розвиток стимулює інвестиційну активність. Зворотній зв'язок полягає в тому, що, по-перше, інноваційний розвиток може призвести до зниження ризиків для інвесторів та, по-друге, інвестиційна активність може стимулювати розвиток нових технологій.

Війна впливає як на внутрішніх, так і на іноземних інвесторів - залежно від інтенсивності воєнних дій інвестори виводять капітал за кордон або переносять виробничі потужності в інші регіони країни; фондові ринки та ринки цінних паперів у країні конфлікту миттєво реагують на конфлікт, а капітальні вкладення призупиняється через високі ризики, особливо у випадку, коли інвестиційні об'єкти знаходяться у зоні бойових дій; інвестори утримуються від вкладання коштів у розвиток виробництва через невпевненість у майбутньому [1].

Технології більш, ніж будь-яка інша зовнішня сила, формують війну і, навпаки, війна формує технології. У кризових умовах військових дій підвищується ймовірність активізації процесів модернізації, з'являються нові галузі й сектори економіки, відбувається якісна їх структуризація [2].

Цікавими в цьому сенсі є опитування вітчизняних підприємств щодо їх інвестиційно-інноваційної активності [3; 4].

Так, наприклад, потребу в додаткових зовнішніх інвестиціях для заміни (модернізації) обладнання з метою перепрофілювання чи зміни асортименту продукції мають 71,4 % підприємств. Щодо пошуку фінансових ресурсів для переходу на використання відновлюваних джерел енергії позитивну відповідь дали 53,5% підприємств. В пошуках фінансової підтримки для реалізації планів впровадження систем аварійного енергопостачання перебувають 50% опитуваних підприємств; 89 % підприємств готові продовжувати роботу з підвищення ефективності використання ресурсів у виробничому процесі (енергії, матеріалів, води) [3, с. 16-24].

Різною мірою актуальними для різних підприємств є питання запровадження інновацій: 23 % підприємств вказують, що запровадження інновацій є дуже актуальними; 46 % - інновації є актуальними у конкретних (конкурентних) ситуаціях; 31 % - інновації не є актуальними; 16 % - не визначились. Актуальність інновацій зростає з розміром підприємства – запровадження нових продуктів та процесів є пріоритетом 38 % великих підприємств (для 8 % мікро та малих підприємств), є неактуальним для 20 % великих підприємств (для 43 % малих та 41 % мікропідприємств) [4].

73 % підприємств вказують, що необхідні спеціальні довгострокові програми підтримки на галузевому рівні. 43 % підприємств потребують фінансових стимулів, а також заходів, які б допомагали налагодити контакти бізнесу з релевантними інноваторами – 32 %. Також 32 % підприємствам потрібна підтримка з підготовки відповідних спеціалістів. Зі зростанням розміру підприємства ймовірність здійснення інноваційної діяльності зростає - тільки 8% великих підприємств не займаються інноваціями [4].

42 % підприємств скоротили інноваційні витрати; 39 % підприємств залишили їх на довоєнному рівні; 19 % підприємств збільшували витрати на інноваційну діяльність. Великий бізнес частіше збільшував витрати на інноваційну діяльність (35 %) ніж скорочував (29 %), 36 % великих підприємств залишили витрати на довоєнному рівні.

Підприємства, які скоротили витрати на інновації, частіше скаржаться на зменшення попиту, брак робочої сили та небезпечне середовище для роботи. Підприємства, які збільшували витрати на інновації, частіше скаржаться на логістичні труднощі та брак обігових коштів. Серед підприємств, які продовжують експортувати під час війни, частіше інновації є пріоритетом в роботі. Активні експортери збільшували витрати на інноваційну діяльність. І, навпаки, підприємства, що припинили експортувати, також скорочували витрати на інновації [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баронін А. Як військові конфлікти впливають на економіку. URL: <https://mind.ua/openmind/20173685-yak-vijskovi-konflikti-vplivayut-na-ekonomiku> (дата звернення 4.04.2024 р.)
2. Ковбатюк Г.О. Військові конфлікти як каталізатор інновацій. Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління», 2022. Вип. 51. С. 43-49. URL : <https://em.duit.in.ua/index.php/home/article/view/65/65>.
3. Діяльність вітчизняних підприємств під час війни в Україні: дослідження реального стану та потреб (липень 2022). Київ.: Центр ресурсоефективного та чистого виробництва, 2022. 23 с.. URL : http://www.recrc.org/wp-content/uploads/2022/11/National_businesses_during-war_2022.pdf.
4. Ангел Є. Інновації під час війни не на часі? URL : https://www.slideshare.net/APPAU_Ukraine/ss-258071994.